

Betänkande SOU 2009:16 - Kulturutredningen

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Sammanfattning

Intercult har granskat Kulturutredningen. Vi är besvikna över att utgångspunkten endast har varit det praktiska, utan att man hanterat den viktigaste frågan: vilken roll ska kultur spela i utvecklingen av vårt samhälle? Utan att besvara den frågan så är alla de olika konstruktionerna som presenteras i betänkandet rätt meningslösa.

För att låna ett av Kulturutredningens egna uttryck: man har "ritat" en kulturpolitisk byggnad utan att fråga sig vad dess funktion är. Därmed får vi en "kulturpolitikens arkitektur" utan att veta vem ska befolka huset.

Intercult har valt att fokusera vårt yttrande på de områden där Intercult har särkompetens: **det internationella** och **det interkulturella**. Dessa (för kulturpolitiken) helt nya faktorer bör ges en betydligt större plats. Tyvärr så finns det knappast några praktiska förslag för att förbättra Sveriges engagemang kring mångfald eller internationellt utbyte. Tvärtom. Eftersom Kulturutredningen har konstaterat att dessa två områden är "komplicerade och subtila" har utredarna valt att undvika dem. Den förväntade modernisering av Sveriges kulturpolitik uteblir därmed.

Mångfald - Del I: Avsnitt 5.6 & 5.7

Det finns en stor förvirring när det gäller begrepp. Man blandar ord som "mångfald" "mångkultur" "internationella" och "interkulturella" utan att förklara vad man menar. Det konstateras att ordet "mångfald" kan innehålla frågor om etnicitet, sexualläggning, kön, ålder och religion. Slutsatsen - eftersom frågan inte är glasklar - är att lämna hela diskussionen. Det sägs att inga riktade insatser behövs eftersom det kan skapa en stigmatisering av kulturarbetare med invandrarbakgrund. Samtidigt lämnar man öppet för att särskilda insatser kan behövas fast man är oklar om vilka.

Sverige har förbundit sig att arbeta för att skydda och uppmuntra kulturell mångfald genom att ha undertecknat FN:s "Convention on Cultural Diversity". I kulturutredningen finns det ingen strategi för att aktivt hantera mångfald i vårt eget kulturliv. Anmärkningsvärt.

Intercult är övertygad om att **riktade insatser behövs** nu och i framtiden. Det kan handla om fortsatt stöd till minoriteter (samer, romer, m.fl.) eller särskilda program som stödjer initiativ för att synliggöra andra (nya) röster i kulturlivet. Så länge kulturinstitutionerna har etnisk svensk ledning kommer perspektivet att vara otillräckligt för att täcka den mosaik som är Sveriges kulturkarta idag.

Internationella utmaningar - Del II: Avsnitt 11

Denna avsnitt är helt missvisande när det gäller Sveriges kulturpolitiska hållning till det internationella. Det bygger på ett missförstånd om EU och kulturpolitik. Man ser det främst som en finansieringsmöjlighet istället för en utvidgad arena för utveckling av det svenska kulturlivet. Det sägs att kulturinstitutionerna bör utveckla strategier för att möta nya internationella utmaningar. Det talas om flera kartläggningar och nya utredningar. Men ingenting i "förnyelseprogrammet" skapar förutsättningar för en ökad internationalisering av Sveriges kulturliv.

Om man ska ta "kulturpolitikens arkitektur" på allvar så måste det finnas en stark och kompetent svensk myndighet för utveckling och förnyelse av kulturpolitiken även internationellt. De nya möjligheterna som uppstår när EU ser över sin egen "kulturpolitik" (t.ex. "structured dialogue platforms" med kultursektorn från Kommissionens sida, OMC - Open Method of Communication - där medlemsstater frivilligt utvecklar nya riktlinjer för en europeisk helhet) kan bara tas tillvara om Sverige har en "Arts Council" med övergripande ansvar (se nedan: Kulturrådets roll).

Intercult anser att det behövs en rejäl satsning för att skapa förutsättningar för ökat internationellt utbyte och att det internationella och särskilt det europeiska samarbetet, bör vara en grundsten i Sveriges framtida kulturpolitik. I den nuvarande kulturutredningen har frågan marginaliserats och försvagats.

Kulturrådets roll - Del III: Avsnitt 18 & 19

Kulturpolitik bygger på samspelet mellan det lokala, det regionala, det statliga och det Europeiska. Om Kulturrådet försvagas förminskas styrkan bakom de övergripande kulturpolitiska målen (mångfald, det internationella, tillgänglighet, jämlikhet, m.m.). Det finns helt enkelt ingen bra samtalspartner för kommunerna och regionerna. Och inte heller gentemot EU. Om Kulturdepartementet tar över ansvaret för diskussioner med EU så drivs det internationella arbetet på ett annat sätt än det lokala/regionala - mot EU från Staten, som samtidigt lägger över sitt ansvar till kommunerna och landstingen. Förvirrande situation.

Intercult anser att Kulturrådet bör förstärkas som en kompetent myndighet med ett tydligt avgränsat förhållande till Kulturdepartementet. Både när det gäller resursfördelning, riktlinjer och rapportering/utvärdering behövs en icke-politisk, expertmyndighet för att hålla upp sin del i den kulturpolitiska arkitekturen.

Portföljmodellen - Del II: Avsnitt 12 & 13

I princip är Intercult positiv till "portföljmodellen" - där det finns goda förutsättningar. Bara för att modellen fungerar i en viss region (t.ex. Västra Götaland) betyder inte att samma förutsättningar finns i andra regioner. Särskilt när en region inte har en storstad kan regionalisering av kulturpengar leda till ett väldigt begränsat synsätt när det gäller vilket slags kultur som ska stödjas. Lokalpolitiker tenderar till att vara mer kortsiktiga och något isolerade från globala trender. Kulturrådet behövs som en motvikt - med rejäla resurser - till det lokalpatriotiska tänkandet.

Chris Torch
konstnärlig ledare - Intercult
chris.torch@intercult.se